

СПЕЦІАЛЬНІ ТА ГАЛУЗЕВІ СОЦІОЛОГІЇ

УДК 316.4:304:172

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2021.3.7>

Іванець Тетяна Мирославівна

кандидат політичних наук,

старший викладач кафедри філософії та соціології

Маріупольського державного університету

пр. Будівельників, 129-а, Маріуполь, Донецька область, Україна

ORCID ID: 0000-0003-3248-5033

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Актуальність. Курс на європейську інтеграцію України передбачає не лише структурні реформи у всіх основних галузях суспільного життя, але й актуалізацію таких елементів демократичних перетворень, як соціальний діалог, соціальне партнерство та соціальна відповідальність. В умовах децентралізації та збільшення повноважень органів місцевого самоврядування зростає роль питань, пов'язаних із необхідністю формування відповідальної соціальної політики на регіональному рівні, саме це зумовлює актуальність нашого дослідження.

Мета. Проаналізувати поняття «соціальна відповідальність» в контексті реалізації соціальної політики в регіонах.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань було використано ряд наукових методів: аналіз та синтез; наукове порівняння; статистичний аналіз; елементи контент-аналізу.

Результати. Проаналізовано підходи до визначення поняття «соціальна відповідальність», особливості широкого та вузького підходу до розуміння соціальної відповідальності, трактування соціальної відповідальності як прояву турботи в рамках соціальної політики. Визначено, що в умовах розвитку процесів децентралізації зростає значення регіонального виміру соціальної політики. Відзначено, що для успішної реалізації концепції соціальної відповідальності необхідна не лише розробка пакету соціальних програм відповідного характеру, але й формування ефективної системи комунікацій. Досліджено основні зацікавлені сторони у процесі забезпечення відповідальної регіональної соціальної політики. Виокремлено основні складові елементи, за якими можна оцінити рівень розвитку соціальної відповідальності в межах реалізації соціальної політики в регіоні. Проаналізовано особливості реалізації концепції соціальної відповідальності в рамках проведення соціальної політики в місті Маріуполь після 2014 року. Охарактеризовано особливості та рівень розвитку комунікаційного зв'язку між місцевою владою Маріуполя та представниками громади, характерні риси нової державної служби з високим рівнем соціальної відповідальності на рівні міста. Досліджено реалізацію соціально значущих для громади проектів в рамках співпраці місцевої влади з міжнародними організаціями як прояв відповідальної соціальної політики, механізми залучення громадськості до реалізації соціальної політики в Маріуполі, особливості розвитку в Маріуполі соціального підприємництва.

Ключові слова: соціальна відповідальність, соціальна політика, децентралізація, соціальне підприємництво, соціальні проекти, громадськість.

Вступ. Курс на європейську інтеграцію України передбачає не лише структурні реформи у всіх основних галузях суспільного життя, але й актуалізацію таких елементів демократичних перетворень, як соціальний діалог, соціальне партнерство та соціальна відповідальність. Традиційно, аналізуючи соціальну відповідальність, дослідники мають на увазі корпоративну соціальну відповідальність бізнесу перед суспільством. Однак сьогодні це поняття набуває все

більшої складності та багатогранності. Виокремлюють соціальну відповідальність держави, індивіда, органів влади тощо. В умовах децентралізації та збільшення повноважень органів місцевого самоврядування актуалізуються питання, пов'язані з необхідністю формування відповідальної соціальної політики на регіональному рівні.

Мета та завдання. Метою нашої статті було проаналізувати поняття «соціальна відповідальність» в контексті реалізації соціальної політики в регіонах. Для цього нам необхідно було вирішити ряд завдань: дослідити особливості підходів до визначення «соціальної відповідальності», у тому числі в контексті соціальної політики; виокремити основні показники, за якими можна аналізувати рівень відповідальності соціальної політики; охарактеризувати особливості реалізації концепції відповідальності в рамках здійснення соціальної політики органами місцевої влади міста Маріуполя.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань було використано ряд наукових методів: аналіз та синтез; наукове порівняння; статистичний аналіз; елементи контент-аналізу.

Результати. Єдиного підходу до розуміння понятійної категорії «соціальна відповідальність» у сучасній науці немає. Якщо аналізувати існуючі трактування відповідальності, у тому числі і соціальної, з боку провідних соціологів, то можна відзначити таке: основоположник соціології О. Конт розглядав соціальну відповідальність в рамках концепції позитивного суспільства як виконання класами своїх соціальних обов'язків; Е. Дюркгейм аналізував колективну відповідальність як характеристику примітивних суспільств; М. Вебер досліджував індивідуальну соціальну відповідальність як результат раціональних дій конкретного індивіда; Т. Парсонс в рамках теорії структурного функціоналізму розумів соціальну відповідальність як виконання індивідом усталених в суспільстві норм [1, с. 61–62].

Сучасний український соціолог Є. Головаха аналізував феномен соціальної відповідальності у контексті демократичних перетворень в Україні, акцентуючи увагу на негативних для морального стану суспільства наслідках соціально-політичної кризи. Він висунув концепцію «аморальної більшості», відповідно до якої моральні норми, порядність та відповідальність розглядаються більшістю населення як норми «моральних аутсайдерів». У результаті відбувається руйнація основ соціальної поведінки, поширення соціального цинізму, знищення засад соціальної довіри та відповідальності [2, с. 20–22].

Дослідниця О. Анікеєва виділяє вузьке та широке розуміння соціальної відповідальності. Відповідно до вузького підходу виділяються такі види відповідальності: моральна відповідальність (перед собою), юридична або правова відповідальність (перед законом) та соціальна відповідальність (перед суспільством, суспільними нормами та правилами, майбутніми поколіннями). Відповідно до широкого підходу соціальна відповідальність включає у себе всі перелічені вище види відповідальності [3, с. 64].

Також соціальну відповідальність можна визначити як взаємозв'язок між особою й суспільством, з одного боку, та державою, з іншого, тобто соціальна відповідальність передбачає певні обмеження як для держави, так і для людини: існування взаємних прав та обов'язків, соціальних норм, санкцій у разі їх порушення. Своєчасна та відповідна соціальна відповідальність сприяє ефективному розвитку суспільства, досягненню тактичних та стратегічних цілей. І навпаки, несвоєчасна та недостатня (чи відсутня) соціальна відповідальність призводить до розбалансування механізму контролю, веде до дестабілізації суспільства [4, с. 38].

У рамках соціальної політики дослідниця О. Безрукова характеризувала соціальну відповідальність як прояв турботи, який стає мотивом для соціального захисту окремих категорій громадян. Саме функцію турботи про своїх членів суспільство делегує державі та органам державної влади. Соціальна відповідальність в межах соціальної політики розглядається або як прояв турботи про соціальні потреби, або як відповідальність суспільства за свою життєдіяльність [5, с. 39].

Після схвалення «Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» (2014 рік), прийняття Законів «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та «Про засади державної регіональної політики» (2015 рік) в Україні

почали активно розвиватися процеси децентралізації. Відбувся перерозподіл фінансових потоків, регіони отримали більше автономії від центрального бюджету, відбулося зростання рівня економічної та політичної самостійності територіальних громад, і, як наслідок, зросло значення регіонального виміру соціальної політики, в межах якого актуалізується питання соціальної відповідальності органів місцевого самоврядування.

У рамках соціальної відповідальності органів місцевої влади можна виділити зовнішній та внутрішній вимір. Зовнішній вимір фокусує увагу на відносинах органів місцевого самоврядування з громадою. Місцева влада надає представникам громади послуги, гарантує умови для економічної діяльності, а громада сплачує податки, інвестує в регіональну економіку, поважає права людини та береже довкілля. Внутрішній вимір зосереджується на співробітниках органів місцевої влади, роблячи акцент на особливостях організаційного менеджменту, спрямованого на сталий розвиток. Вважається, що неможливо реалізовувати ідеї соціальної відповідальності по відношенню до громади, якщо немає сталих зв'язків всередині колективу [6, с. 2].

Враховуючи світовий досвід формування соціально відповідальної регіональної влади, треба зазначити, що для успішної реалізації цієї концепції необхідна не лише розробка пакету соціальних програм відповідного характеру, але й формування ефективної системи комунікацій з використанням як муніципальних, так і незалежних каналів. Сьогодні у сфері комунікацій неухильно та стрімко зростає роль засобів масової інформації в мережі Інтернет: соціальні медіа, блоги, чати тощо. Саме завдяки правильно організованому комунікаційному процесу можна більш прозоро представити розподіл пільгових проектів та державних грошей на соціальну сферу, що сприятиме підвищенню репутації органів місцевої влади [7, с. 4–5].

Дослідник Л. Ємельяненко зауважує, що в умовах децентралізації соціальної політики досягти достатнього рівня соціальної відповідальності можна лише за умови залучення до процесу всіх зацікавлених сторін. Він пропонує застосовувати концепцію п'яти кіл стейкхолдерів (Penta Helix), яка спирається на пошук рішення завдяки всеохоплюючій комунікації та яку Європейська комісія застосовує для вирішення регіональних проблем. У процесі забезпечення відповідальності соціальної політики на регіональному рівні Л. Ємельяненко виділяє зацікавлені сторони: громада; місцева влада; місцевий бізнес; місцеві освіта, наука та культура; волонтери та соціальні підприємці [7, с. 9].

Без залучення громадськості до реалізації соціальної політики в межах територіальних громад не можна говорити про ефективність соціальної відповідальності. Закон «Про громадські об'єднання» в редакції 2021 року значно спростив процедуру реєстрації відповідних установ, розширив їх права у відповідності до європейських стандартів, дав новий імпульс для розвитку інститутів громадянського суспільства, що дуже важливо для розбудови регіональної демократії й реалізації місцевих ініціатив.

Однак для ефективності громадянської сфери необхідно, перш за все, усвідомлення населенням своєї ролі у розвитку регіону та громади, соціальна відповідальність не лише за власне благополуччя, але й за сталий розвиток громади. При формуванні соціальної відповідальності членів громади важливу роль відіграє участь громадян у реалізації різноманітних проектів, спрямованих на розвиток регіону (забезпечення достатнього рівня соціальної захищеності, спільне вирішення соціальних проблем, вироблення перспектив розвитку) [9, с. 398].

На основі проведеного аналізу ми виділили декілька основних показників, за якими можна оцінити розвиток соціальної відповідальності в межах реалізації соціальної політики в регіоні: рівень розвитку системи комунікацій між місцевою владою та громадянами, у тому числі щодо питань антикорупційної політики; відповідальна корпоративна культура в органах місцевої влади; реалізація ініціатив, спрямованих на соціальний розвиток територіальної громади; рівень громадської участі; розвиток соціального підприємництва.

У Маріуполі після 2014 року спостерігалася тенденція до активізації зусиль щодо здобуття статусу прогресивного європейського міста, що неможливо без включення концепції соціальної відповідальності до політичних стратегій. Ми дослідили особливості розвитку відповідальності регіональної соціальної політики відповідно до визначених нами критеріїв

Щодо комунікаційного зв'язку між міською владою та громадою, то він здійснюється за декількома каналами. Маріупольська міська рада має офіційний сайт, де висвітлені основні напрямки її діяльності. Окремої уваги заслуговує вкладка «Прозоре місто», яка містить інформацію, що стосується проблеми запобігання корупції в органах місцевої влади, у тому числі нормативно-правову базу щодо протидії корупції, електронні декларації. Важливим є наявність зворотного зв'язку з громадянами, який дозволяє повідомити про факти корупції. Крім того, можна отримати доступ до публічної інформації, рішень органів міської влади, бюджету та звітам про його виконання. Все це, певним чином, дозволяє громадянам здійснювати контроль за діяльністю органів місцевої влади, змушуючи їх діяти більш відповідально [10].

Інформацію щодо основних напрямків реалізації соціальної політики в місті можна отримати у вкладці «Громадянам» / «Соціальні послуги». Для публічного доступу відкриті звіти про роботу департаменту соціального захисту населення, звіти про проведення оцінки якості та моніторингу соціальних послуг Територіальних центрів соціального обслуговування починаючи з 2018 року, рішення щодо виділення матеріальної допомоги громадян, починаючи з 2016 року. Важливою функцією сайту міської ради (особливо в умовах пандемії) стала можливість подати он-лайн заявку на отримання послуг в міських установах соціального захисту населення та відстежити статус її виконання. Це зробило органи міської влади, що надають соціальні послуги, ближчими до громадян, що також має сприяти формуванню спільної відповідальності [10].

Ураховуючи тенденцію по постійного зростання ролі соціальних медіа в житті людей та громади, важливим є представлення органів місцевої влади в соціальних мережах. Маріупольська міська рада має свої офіційні сторінки у фейсбуці, інстаграмі, твітері. У 2016 році, в рамках розробки бренду Маріуполя, був запущений хештег #ТутВарто, який об'єднав всі найбільш значущі події та ініціативи місті: #ТутВарто працювати, #ТутВарто вчитися, #ТутВарто будувати, #ТутВарто жити тощо. Цей слоган став одним зі складових елементів візитної картки Маріуполя, який, будучи добре впізнаваним серед простих людей, дозволяв будь-кому швидко долучитися до інформації щодо суспільного життя Маріуполя. Це також сприяло формуванню більш високого рівня комунікацій між владою та громадою.

Формуванню відповідальної корпоративної культури в органах місцевої влади сприяло прийняття у 2015 році Закону України «Про державну службу», який набув чинності 1 травня 2016 року. Його метою було створення нової державної служби, більш відкритої та соціально відповідальної. В рамках реформи передбачалося введення відкритого та прозорого конкурсу на заміщення вакантних посад в державній службі. Ознайомитися з наявними вакансіями у органах місцевої влади Маріуполя можна у вкладці «Городянам» / «Кар'єра в міській раді», також там можна знайти інформацію про етапи працевлаштування на державну службу та умови проведення конкурсу. У архіві оголошень міської ради зберігається інформація про всі вакансії, які колись були відкриті – перше оголошення датується серединою 2017 року, що також є свідченням прозорості процедури [10].

Прищеплення державним службовцям цінностей нової державної служби з високим рівнем соціальної відповідальності відбувається в межах цільової програми «Новий муніципалітет» у м. Маріуполі на 2018–2022 роки», яка була затверджена у 2017 році. Серед очікуваних результатів програми було визначено, у тому числі, «прозорість послуг та відсутність умов для потенційної корупційної складової частини при наданні послуг жителям міста в підприємствах і установах; задоволеність жителів і довіра до органів влади», тобто соціальна відповідальність місцевої влади перед громадою. Також в межах цієї програми у 2019 році в муніципалітеті була запущена пілотна наукова програма під назвою «Школа лідерів територіального розвитку», метою якої також було формування нової системи цінностей держслужбовця [10].

Аналізуючи ініціативи місцевої влади, спрямовані на соціальний розвиток територіальної громади, перш за все, ми звернули увагу на співпрацю органів місцевого самоврядування з міжнародними організаціями, яка активізувалася в умовах розвитку процесів децентралізації (Європейський інвестиційний банк, ЄБРР, ЮНІСЕФ, USAID, ПРООН, Фонд імені Конрада

Аденауера (KAS) і Європейська Асоціації місцевої демократії (ALDA), ЄС та посольства іноземних держав тощо) [10]. Проекти, що реалізуються за участі міжнародних партнерів, спрямовані на вирішення соціально значущих проблем розвитку регіону, що можна розцінювати як прояв відповідальної соціальної політики. Фінансування даних проектів має позитивну динаміку: 2016 рік – реалізовано 14 проектів на 55,5 мільйонів гривень, 2017 рік – реалізовано 34 проекти на 85,8 мільйонів гривень, 2018 рік – реалізовано 50 проектів на 94 мільйони гривень, 2019 рік – реалізовано 52 проекти на 382 мільйони гривень, 2020 рік – реалізовано 56 проектів на 440 мільйонів гривень, 2021 рік – реалізується 34 проекти на 2,99 мільярди гривень [11].

Залучення громадськості до реалізації соціальної політики в Маріуполі відбувається за допомогою різних механізмів. Найбільш яскравим прикладом може бути бюджет громадської участі, який почав реалізовуватися в Маріуполі з 2018 року та до якого може залучитися будь-яка особа, що досягла 18 років та відповідає хоча б одному з таких критеріїв, як: зареєстрована, навчається, проходить військову чи альтернативну службу в м. Маріуполь або є внутрішньо переміщеною особою, що в м. Маріуполі взята на облік.

Впровадження подібного механізму розподілу ресурсів міського бюджету сприяла активізації громадських ініціатив в рамках маріупольської громади, що позитивно впливало на процес її консолідації. За ті три роки, що цей проект реалізовувався, простежувалося зростання активності населення. Якщо у 2018 році на конкурс було подано лише 61 проект, то вже в наступному 2019 році їх кількість складала 146. І хоча ускладнення соціально-економічної ситуації в умовах пандемії та введення неодноразових жорстких карантинних обмежень мали негативний вплив на розвиток громадських ініціатив, однак навіть у цих умовах зменшення кількості поданих на конкурс проектів не було критичним – 137 проектів у 2020 році. На реалізацію ініціатив в рамках бюджету громадської участі у 2018 році було виділено майже 8,86 мільйона гривень, у 2019 році обсяги фінансування вже досягли 10 мільйонів і вони залишилися на такому ж рівні і у 2020 році, не дивлячись на проблеми, пов'язані з пандемією. Всього в період з 2018 по 2020 рік фінансування в рамках бюджету громадської участі отримали 95 проектів, з них 17 великих (від 200 до 500 тисяч гривень) та 78 малих (від 20 до 200 тисяч гривень) [12, с. 163–164].

Досліджуючи соціальну відповідальність у сфері соціальної політики, не можна оминати питання розвитку соціального підприємництва – підприємництва, спрямованого на вирішення соціальних проблем за допомогою бізнес інструментів. Треба відзначити, що розвиток соціального підприємництва відбувається в Україні доволі повільними темпами, однак певні зрушення все ж таки є, і вони, у тому числі, торкаються і Маріуполя. За ініціативою Української соціальної академії, яка являється першим в Україні навчально-консультаційним центром, що спеціалізується виключно на міжнародних освітніх програмах в галузі соціального підприємництва (створена у 2014 році), у листопаді 2017 році була реалізована освітня «Програма соціального підприємництва» в Маріуполі. Восени 2020 року відбувся третій набір до навчальної програми «#SimpleSE: Соціальне підприємництво» в Маріуполі в межах спільної ініціативи громадської організації «500» та Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України».

Практичним втіленням соціального підприємництва в Маріуполі став проект «Кава Veterano», а потім «Pizza Veterano» в рамках бренду «Veterano Group», який по франшизі відкрив в Маріуполі ветеран АТО Олексій Качко. «Veterano Group» являється соціальним підприємницьким проектом, який допомагає учасникам бойових дій на Сході України адаптуватися до мирного життя, 10% від прибутку перераховується на потреби учасників війни та їхніх сімей, для учасників бойових дій існує бонусна система та знижки, відвідувачі піцерії можуть оплатити піцу для військових.

Висновки. Процеси децентралізації сприяли актуалізації питання формування відповідальної соціальної політики в територіальних громадах. Соціальна відповідальність у сфері регіональної соціальної політики є складним феноменом, формування якого можна охарактеризувати за такими складовими частинами: наявність розвинутої системи комунікацій між місцевою владою та громадянами; відповідальна корпоративна культура в органах місцевої влади; реалізація ініціатив, спрямованих на соціальний розвиток територіальної громади; високий рівень

громадської участі; розвиток соціального підприємництва. Розвиток відповідальної соціальної політики в Маріуполі активізувався з початком децентралізації і сьогодні вже можна відзначити позитивні зрушення за всіма визначеними критеріями, які ми використовували у своєму аналізі. Однак цей процес поки що знаходиться на початковій стадії і тому вимагає подальшої консолідації зусиль як органів місцевої влади (у сфері практичної реалізації), так і органів наукової спільноти (у сфері подальшого наукового обґрунтування концепції відповідальної соціальної політики в територіальних громадах).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дяченко О.К. Особливості визначення поняття «соціальна відповідальність» у соціологічному контексті. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2014. № 3 (24). С. 60–66.
2. Головаха Е.И. Феномен «аморального большинства» в постсоветском обществе : трансформация массовых представлений о нормах социального поведения в Украине. *Экономические и социальные перемены : мониторинг общественного мнения*. 2002. № 6. С. 20–22.
3. Аникеева О.П., Симонова Л.М., Лимонова Э.М. Дефиниция социальной ответственности в контексте социологического знания. *Вестник Тюменского государственного университета*. 2011. № 8. С. 62–66.
4. Жиглей І.В. Суб'єктні характеристики соціальної відповідальності та їх вплив на обліковий процес. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2018. Вип. 3(41). С. 33–41.
5. Безрукова О.А. Соціальна відповідальність у сучасному українському суспільстві: соціологічна концептуалізація та досвід емпіричного дослідження. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора соціологічних наук. Спеціальність 22.00.04 – спеціальні та галузеві соціології. Київ : Інститут соціології, 2015. 427 с. URL : http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/disertaciya_dodatk_bezrykova.pdf.
6. Sánchez-Hernández M. I., Stankevičiūtė Ž., Robina-Ramirez R., Díaz-Caro C. Responsible Job Design Based on the Internal Social Responsibility of Local Governments. *Int. J. Environ. Res. Public Health*. 2020. 17(11). P. 1–16.
7. Tetrevova L., Jelinkova M. Municipal Social Responsibility of Statutory Cities in the Czech Republic. *Sustainability*. 2019. 11(8). P. 1–19.
8. Смельяненко Л.М., Федулова Л.І. Децентралізація в сфері соціальної політики в регіонах України. *Економіка та держава*. 2021. № 4. С. 4–11.
9. Albareda L., Lozano J. M., Ysa T. Public Policies on Corporate Social Responsibility: The Role of Governments in Europe. *Journal of Business Ethics*. 2007. Vol. 74. No. 4. P. 391–407.
10. Офіційний сайт Маріупольської міської ради. URL : <https://mariupolrada.gov.ua/>.
11. Проекти. Офіційний сайт Маріупольської міської ради. URL : <https://mariupolrada.gov.ua/page/proekti>.
12. Іванець Т.М. Бюджет громадської участі як фактор соціальної консолідації маріупольської громади. *Міжкультурна комунікація і глокалізаційні процеси у соціологічному вимірі* : зб. Матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції. 16 квітня 2021 р. / під заг. ред. В.Ф. Лисак. Маріуполь : МДУ, 2021. С. 160–165. URL : http://mdu.in.ua/Nauch/Konf/2021/mizhkulturna_komunikacija_i_glokalizacijni_procesi.pdf#page=160.

REFERENCES

1. Dyachenko O. K. (2014). Osoblyvosti vyznachennya ponyattya «sotsialna vidpovidalnist» u sotsiolohichnomu konteksti [Features of defining the concept of «social responsibility» in the sociological context]. *Aktualni problemy sotsiolohiyi, psykhologiyi, pedahohiky*. 2014. № 3 (24). S. 60–66. [in Ukrainian].
2. Holovakha E. Y. (2002). Fenomen «amoralnoho bolshynstva» v post-sovet-skom obshchestve : transformatsyya massovykh predstavlenyyu o normakh sotsyalnoho povedenyua v Ukrayne [The phenomenon of «immoral majority» in post-Soviet society: the transformation of mass ideas about the norms of social behavior in Ukraine]. *Ekonomycheskye y sotsyalnye peremeny : monytorynh obshchestvennoho mnenyya*. 2002. № 6. S. 20–22. [in Russian].

3. Anykeeva O. P., Symonova L. M., Lymonova E. M. (2011). Definytsyya sotsyalnoy otvetstvennosti v kontekste sotsyolohycheskoho znanyya [Definition of social responsibility in the context of sociological knowledge]. *Vestnyk Tyumenskoho hosudarstvennoho unyversyteta*. 2011. № 8. S. 62–66. [in Russian].
4. Zhyhley I. V. (2018). Subyektni kharakterystyky sotsialnoyi vidpovidalnosti ta yikh vplyv na oblikovyy protsess [Subjective characteristics of social responsibility and their impact on the accounting process]. *Problemy teorii ta metodolohiyi bukhhalterskoho obliku, kontrolyu i analizu*. 2018. Vyp. 3 (41). S. 33–41. [in Ukrainian].
5. Bezrukova O. A. (2015). Sotsialna vidpovidalnist u suchasnomu ukrayinskomu suspilstvi: sotsiolohichna kontseptualizatsiya ta dosvid empyrychnoho doslidzhennya [Social responsibility in modern Ukrainian society: sociological conceptualization and experience of empirical research]. Dysertatsiya na zdobuttya naukovooho stupenya doktora sotsiolohichnykh nauk. Spetsialnist 22.00.04 – spetsialni ta haluzevi sotsiolohiyi. Kyiv : Instytut sotsiolohiyi, 2015. 427 s. URL : http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/disertaciya_dodatk_bezrykova.pdf [in Ukrainian].
6. Sánchez-Hernández M. I., Stankevičiūtė Ž., Robina-Ramirez R., Díaz-Caro C. (2020). Responsible Job Design Based on the Internal Social Responsibility of Local Governments. *Int. J. Environ. Res. Public Health*. 2020. 17(11). P. 1–16.
7. Tetreova L., Jelinkova M. (2019). Municipal Social Responsibility of Statutory Cities in the Czech Republic. *Sustainability*. 2019. 11(8). P. 1–19.
8. Yemlyanenko L. M., Fedulova L. I. (2021). Detsentralizatsiya v sferi sotsialnoyi polityky v rehionakh Ukrayiny [Decentralization in the field of social policy in the regions of Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava*. 2021. № 4 S. 4–11. [in Ukrainian].
9. Albareda L., Lozano J. M., Ysa T. (2007). Public Policies on Corporate Social Responsibility: The Role of Governments in Europe. *Journal of Business Ethics*. 2007. Vol. 74. No. 4. P. 391–407.
10. Ofitsiynyy sayt Mariupolskoyi miskoyi rady [Official site of Mariupol City Council]. URL : <https://mariupolrada.gov.ua/> [in Ukrainian].
11. Proekty. Ofitsiynyy sayt Mariupolskoyi miskoyi rady [Projects. Official site of Mariupol City Council]. URL : <https://mariupolrada.gov.ua/page/proekti> [in Ukrainian].
12. Ivanets T. M. (2021). Byudzhethromadskoyi uchasti yak faktor sotsialnoyi konsolidatsiyi mariupolskoyi hromady [Budget of public participation as a factor of social consolidation of the Mariupol community]. Mizhkulturna komunikatsiya i hlokalizatsiyini protsesy u sotsiolohichnomu vymiri : zb. Materialiv III Vseukrayinskoyi naukovopraktychnoyi konferentsiyi. 16 kvitnya 2021 r. / pid zah. red. V. F. Lysak. Mariupol: MDU, 2021. C. 160–165. URL : http://mdu.in.ua/Nauch/Konf/2021/mizhkulturna_komunikacija_i_glokalizacijni_procesi.pdf#page=160 [in Ukrainian].

Ivanets Tetiana Myroslavivna

Candidate of Political Sciences (Ph. D.),

Senior Lecturer at the Department of Philosophy and Sociology

Mariupol State University

129-a, Budevnykiv Avenue, Mariupol, *Donetsk region*, Ukraine

ORCID ID: 0000-0003-3248-5033

FEATURES OF IMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLE OF SOCIAL RESPONSIBILITY IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION OF SOCIAL POLICY

Actuality of the problem. *Ukraine's course for European integration includes not only structural reforms in all major spheres of public life, but also the actualization of such elements of democratic transformation as social dialogue, social partnership and social responsibility. In the conditions of decentralization and increase of powers of local governments, the role of issues related to the need to form a responsible social policy at the regional level is growing, this is what determines the relevance of our study.*

The purpose of the article is analysis the concept of “social responsibility” in the context of social policy in the regions.

Method of research: analysis and synthesis; scientific comparison; statistical analysis; elements of content analysis.

Results of the research. Approaches to the definition of “social responsibility”, features of a broad and narrow approach to the understanding of social responsibility, the interpretation of social responsibility as a manifestation of concern in social policy are analyzed. It is determined that in the context of the development of decentralization processes, the importance of the regional dimension of social policy is growing. It is noted that for the successful implementation of the concept of social responsibility it is necessary not only to develop a package of social programs of the appropriate nature, but also to form an effective communication system. The main stakeholders in the process of ensuring a responsible regional social policy are studied. The main components for the analysis of the level of development of social responsibility within the implementation of social policy in the region are identified. The peculiarities of the implementation of the concept of social responsibility in the framework of social policy in the city of Mariupol after 2014 are analyzed. The peculiarities and level of development of communication between the local governments of Mariupol and representatives of the community, the characteristics of the new civil service with a high level of social responsibility at the city level are described. The implementation of socially significant projects for the community in the framework of cooperation of local authorities with international organizations as a manifestation of responsible social policy, mechanisms of public involvement in the implementation of social policy in Mariupol, features of development of social entrepreneurship in Mariupol are studied.

Key words: social responsibility, social policy, decentralization, social entrepreneurship, social projects, community.